

PRIPOMÍNAME SI

SPOLUPRACOVNÍK MATEJA BELA JURAJ BUCHHOLTZ

(* 3. novembra 1688 Kežmarok – † 3. augusta 1737 Kežmarok)

335. výročie narodenia slovenského polyhistora, astronóma, speleológa, prírodovedca a geografa

Mgr. Darina Šípová

Vzdelával sa v Rožňave a Kežmarku, v rokoch 1708 – 1713 absolvoval štúdium teológie v Gdaňsku, Greifswalde, Lipsku a Wittenbergu. Po ukončení štúdií a návrate domov sa stal rektorom ev. a. v. artikulárnej školy v Paludzi (dnes už zatopenej obci priehradou Liptovská Mara) a neskôr riaditeľom evanjelického lýcea v Kežmarku. Celý život zasvätil skúmaniu prírody, vzdelávaniu detí a propagácii vedeckých poznatkov z výskumov v oblasti Vysokých Tatier. Na bádateľských výpravách neváhal vystúpiť aj na najvyššie končiare Tatier. V stopách otca Juraja Buchholtza staršieho často organizoval krátke i dlhšie vychádzky do tatranskej prírody, kde so študentmi odhaľoval tajomstvá Zeleného plesa a Jastrabej veže. Cenný je jeho dvojzväzkový latinský cestopisný denník *Itinerarium seu Diarium* dlhé roky považovaný za stratený, neskôr nájdený a uložený v archíve Matice slovenskej v Martine.

Je autorom štúdií o výskyte lososov v riekach Poprad a Dunajec a o liečivých prameňoch vo Vyšných Ružbachoch. Osobitne sa venoval skúmaniu a zakresľovaniu slovenských jaskýň v Jánskej doline, Demänovskej a Dobšinskej jaskyni, Silickej ľadnici a Domici. Ako prvý na Slovensku nakreslil mapu Demänovskej jaskyne. **Úzko spolupracoval s Matejom Belom**, ktorého podrobne informoval o výsledkoch svojich objavov. A bol to práve Matej Bel, ktorý v roku 1723 uverejnil prvú mapu Demänovskej jaskyne v diele *Hungariae antiquae et novae*

Zdroj: Bystricoviny.sk

prodomus (Posol starého a nového Uhorska). List Matejovi Belovi, v

ktorom písal o Silickej ľadnici doplnený o podrobné kresby, sa zachoval dodnes.

Jurajovi Buchholtzovi patrí aj prvenstvo v zakreslení panorámy Vysokých Tatier. Ide o ceruzkou kreslený pohľad na hory od Veľkej Lomnice z roku 1717 s podrobnou legendou, v ktorej pomenoval dvadsaťosem tatranských štítov. Cenné sú jeho meteorologické a astronomické pozorovania a výskumy, ktoré prezentoval aj ako člen vedeckých spoločností vo Vroclavi a Lipsku. Pozornosť zameral najmä na slnečné a mesačné úkazy. Získané poznatky pravidelne publikoval vo vroclavských análoch *Sammlung von Natur und Medizin – wie auch hierzu gehörigen Kunst und Literatur – Geschichten*. V rokoch 1723 – 1726 tu uverejnili viac ako päťdesiat článkov s pozoruhodnými zaujímavosťami.

Juraj Buchholtz bol aj literárne činný. Rád tvoril latinské, nemecké i slovenské verše a každý rok pre svojich študentov aj divadelné hry. S manželkou Alžbetou vychovával syna Pavla. Meno Juraja Buchholtza je zapísané aj v zozname osobností UNESCO.

Použité zdroje:

[1] Juraj Buchholtz. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- , 18. október 2022 [cit. 2023-07-06]. Dostupné na:

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Juraj_Buchholtz_\(1688\)#cite_note-4](https://sk.wikipedia.org/wiki/Juraj_Buchholtz_(1688)#cite_note-4)

[2] PRIKRYL, Ľubomír Viliam. Juraj Buchholtz, geograf Liptova. *Quark: magazín o vede a technike* [online]. 2017, č. 8 [cit. 2023-07-06]. ISSN 1337-8422. Dostupné na:

<https://www.quark.sk/juraj-buchholtz>